

Otto Hihnala

Maatalouskoneiden vuokraamisen mahdollisuudet Pohjois-Pohjanmaalla

Opinnäytetyö
Kevät 2018
SeAMK Ruoka
Agrologi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Ruoka

Tutkinto-ohjelma: Agrologi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto: Maatalousyrityksen liiketoiminta

Tekijä: Otto Hihnala

Työn nimi: Maatalouskoneiden vuokraamisen mahdollisuudet Pohjois-Pohjanmaalla

Ohjaaja: Jussi Esala

Vuosi: 2018 Sivumäärä: 35 Liitteiden lukumäärä:

Suomessa toimii yrityksiä, jotka tarjoavat maatalousyrittäjille koneinvestoinnin sijaan vaihtoehtoisen tavan hankkia traktorin käyttöönsä. Asiakkaina tällaisille yrityksille toimivat pääasiassa suuret karjatilat ja maatalouskoneurakoitsijat. Maatalouskoneiden vuokraaminen on yritystoimintana Suomessa uutta, joten vuokraamispalveluiden kysyntä on vielä vähäistä. Tulevaisuudessa vuokraaminen yleistyy maatalouden tehokkuuden ja kustannusjohtajuuden kasvaessa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää maatalouskoneiden vuokraamisen mahdollisuuksia vuokraajan ja maatalousyrittäjän näkökulmasta sekä luoda taustatietoa vuokrayrityksen aloittamiselle. Opinnäytetyötä varten haastateltiin maatalousyrityksiä kahdella eri haastattelutavalla, joiden tavoitteena oli selvittää minkälaisia maataloustraktoreita maatalousyrittäjät ovat halukkaita vuokraamaan ja kuinka paljon.

Haastattelujen tuloksien ja maatalousyrityksissä käytyjen keskusteluiden perusteella maatalousyrittäjät eivät ole halukkaita vuokraamaan maatalouskoneita, jos saatavilla on yhteistyö- tai urakointipalvelumahdollisuuksia. Maatalousyrittäjät kokivat urakoitsijan käyttämisen vapauttavan itselleen työresurssia, jolloin he voivat keskittyä paremmin ydinliiketoimintaansa.

Avainsanat: maatalouskoneet, vuokraaminen, kustannus, teknologia

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: Food and Agriculture

Degree programme: Agriculture and Rural Enterprises

Specialisation: Agricultural Business and Economy

Author/s: Otto Hihnala

Title of thesis: Possibilities of Renting Agricultural Machinery in Northern Ostrobothnia

Supervisor(s): Jussi Esala

Year: 2018 Number of pages: 35 Number of appendices:

Few companies in Finland offer rental services as an alternative to buying agricultural machinery. Clients of these kinds of companies are mainly large-scale farms and contractors. Agricultural machinery renting is a new way of business in Finland and therefore the demand for it is also low. In the future renting agricultural machinery will be more common because of increased efficiency and cost reduction on farms.

The object of this thesis is to determine the possibilities of renting agricultural machinery from the standpoint of the renting company and the farmer and to gather information about starting a machinery renting business. For the thesis two kinds of interviews were made and the aim was to determine what kind of tractors farmers would like to rent and how many.

The conclusion of the thesis was that the farmers would rather cooperate with other farmers or use a contractor than rent agricultural machinery. In farmers' opinion using a contractor releases more labour, which is more cost-effective for them.

Keywords: agricultural machinery, renting, cost, technology

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo.....	6
Käytetyt termit ja lyhenteet.....	7
1 JOHDANTO.....	8
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA.....	9
2.1 Teknillinen riski ja sen lieventäminen.....	9
2.2 Taloudellinen riski ja sen lieventäminen.....	11
2.3 Nykyiset vuokraamismahdollisuudet.....	11
3 MAATALOUSKONEIDEN VUOKRAAMINEN ULKOMAILLA.....	13
3.1 Vuokraustoiminta Iso-Britanniassa.....	13
3.2 Vuokraustoiminta USA:ssa.....	15
4 VUOKRAAMISEN KANNATTAVUUS MAATALOUSYRITTÄJÄLLE.....	17
4.1 Nettonykyarvon määrittäminen.....	17
5 VUOKRAUSTOIMINNAN LIIKEIDEAN KEHITTELY.....	21
5.1 Yrityksen taloudelliset tavoitteet.....	21
5.1.1 Yritystoiminnan riskit ja niiden lieventäminen.....	22
5.1.2 Yrityksen sijainti.....	23
5.2 Yrityksen muu toiminta.....	24
6 VUOKRAUSTOIMINNAN KYSYNTÄ KOHDEALUEELLE.....	25
6.1 Aineisto ja menetelmät.....	25
6.1.1 Vuokrattavan kaluston kokoa ja tyyppiä kartoittava tutkimus.....	25
6.1.2 Vuokraustoiminnan kysyntää kartoittava tutkimus.....	25
6.2 Vuokrattavan kaluston koko ja tyyppi.....	26
6.3 Vuokraustoiminnan kysyntä.....	28
7 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	31
8 LÄHTEET.....	33

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuva 1. Koneen rikkoontumistiheys sen eliniän aikana	11
Kuva 3. Traktorien vuokrahinnoittelu eri aikaväleillä	14
Kuvio 1. Haastateltujen maatalousyrityksien merkittävimpien koneiden vuotuisia käyttötuntimääriä.....	28
Taulukko 1. Oman ja vuokratun traktorin NPV- kaavojen lähtötiedot.....	18
Taulukko 2. Nettonykyarvon laskentaa maatalousyrittäjän omasta traktorista.....	19
Taulukko 3. Nettonykyarvon laskentaa vuokratraktorista.....	19
Taulukko 4. Maatalousyrityksien halukkuus vuokrattavien traktorien varusteisiin prosentuaalisesti.....	27
Taulukko 5. Haastattelussa mukana olleiden maatalousyrityksien traktoreiden vuotuisia käyttötuntimääriä.	29
Taulukko 6. Maatalousyrittäjien halukkuus vuokrata esitettyjä traktoreita asteikolla 1–5.....	30

Käytetyt termit ja lyhenteet

Nettokassavirta	Investoinnin tietyn ajanjakson tuottama tulojen ja menojen summa.
Koneen käyttöikä	Maatalousyrityksessä käytettävien koneiden pitoaika alkaen koneen hankinta-ajankohdasta ja päättyen koneesta luopumiseen olettaen, että sen käyttömäärät ovat merkityksellisiä yrityksen kannalta.
Pääoma	Käyttöomaisuutta, jota ilmaistaan yleensä rahana. Pääoma voi olla esimerkiksi itse hankittua eli omaa pääomaa tai ulkopuoliselta tiettyä korvausta vastaan saatua lainaa eli ulkopuolista pääomaa.

1 JOHDANTO

Suomessa on aloitettu viime vuosina yrittäjämäinen maatalouskoneiden vuokraaminen, jonka tavoitteena on tarjota maatalousyrityksien koneinvestoinneille vaihtoehtoinen tapa hankkia traktori käyttöön. Maatalouskoneiden vuokraamistarjonta rajoittuu tällä hetkellä maataloustraktoreihin ja kurottajiin sekä maataloudessa käytettäviin pienkuormaajiin. Tulevaisuudessa maatalouskoneiden vuokraaminen laajentuu myös peltoviljelyssä käytettäviin laitteisiin kuten kylvökoneisiin ja kylvömuokkauslaitteistoon (Nikkola 2017). Muualla Euroopassa ja Yhdysvalloissa maatalouskoneiden vuokraaminen on ollut käytössä jo kauan, johtuen erinäisistä tekijöistä kustannusrakenteesta ja yritystoiminnan erilaisuudesta.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää minkälaisia maatalouskoneita maatalousyrittäjät ovat halukkaita vuokraamaan ja kuinka paljon. Opinnäytetyössä selvitetään edellytyksiä maatalouskoneiden vuokraamiselle Pohjois-Pohjanmaan alueella sekä vuokraamisen kannattavuutta maatalousyrittäjän näkökulmasta. Opinnäytetyötä varten on kartoitettu maatalouskoneiden nykyisiä vuokraamisvaihtoehtoja ja menetelmiä Suomessa sekä ulkomailla.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA

Maatalous on yritystoimintaa, jossa suurin osa tuotteiden ja panosten hinnoista on ulkopuolelta annettuja. Tulevaisuudessa maatalouden toimintaympäristö muuttuu maataloustuotemarkkinoiden kilpailun ja markkinaohjautuvuuden kasvaessa. Maatalousyrityksien on kyettävä tuottamaan maatalouden tuotteita yhä alhaisemmilla tuotantokustannuksilla, jotta ne ovat kilpailukykyisiä maataloustuotemarkkinoilla.

Kustannusrakenteen alentaminen vaatii tuotannon tehokkuuden lisäämistä. Koneiden ja laitteiden vuokraamisella maatalousyritys voi saada käyttöönsä uutta teknologiaa, jolloin panoksia voidaan muuttaa tuotoksiksi entistä tehokkaammin. Esimerkiksi peltoviljelyssä sesonkiajan työtehtävissä uuden teknologian hyödyntäminen mahdollistaa työn tuottavuuden ja panosten käytön tehostumisen.

Uuden teknologian hyödyntäminen vaatii joko investointia tai ulkopuolisen palvelun käyttämistä. Ulkopuolisella palvelulla tarkoitetaan maatalouskoneurakoitsijaa tai vuokratuotepalvelua, josta voidaan vuokrata uutta teknologiaa korvausta vastaan.

2.1 Teknillinen riski ja sen lieventäminen

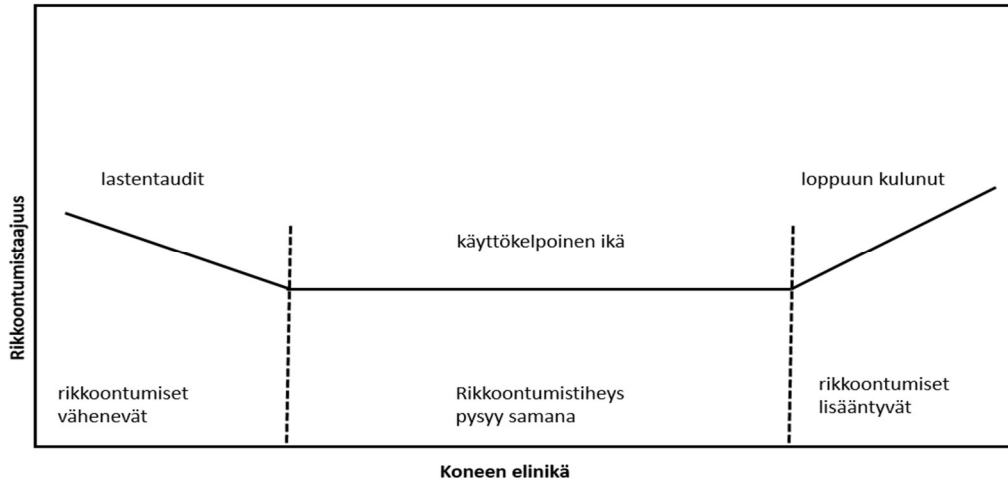
Suomessa konekustannusten osuus maatalouden kulurakenteesta on suurempi kuin läheisimmissä EU-maissa keskimäärin (Laine 1998, 5). Laineen mukaan ulkomaisessa kirjallisuudessa maatalousyrityksissä traktorin kokonaiskäyttömäärän arvioidaan olevan noin 10 000–12 000 tuntia ja leikkuupuimurin 2 000–3 000 tuntia niiden käyttöiän aikana.

Suomessa maatalouskoneiden elinkaari päättyy yleensä koneen taloudelliseen vanhenemiseen, eivätkä ne tällöin saavuta niiden teknistä käyttörajaa. Taloudellinen vanheneminen tarkoittaa koneen toimintavarmuuden heikkenemistä ja teknologian vanhentumista käyttöiän kasvaessa. (Laine 1998, 63.) Tämän vuoksi koneen vuotuinen arvonalenema on suuri, vaikka käyttömäärät ovat pieniä (Laine 1998, 5).

Toimintaympäristön muutoksen myötä maatalouskoneiden ja laitteiden myyntimäärät laskevat. Vuonna 1995 Suomessa myytiin noin 5 000 uutta traktoria, kun vuonna

1985 uusien traktoreiden myyntimäärä oli noin 10 000 kappaletta vuodessa. Vuonna 2014 uusien maataloustraktoreiden ensirekisteröintien määrä oli noin 2 000 kappaletta. (Lehtinen 2015.) Niittymaan (2017) mukaan traktoreiden suuremmat teholuokat ovat aiemmin vilkastuttaneet uusien traktoreiden myyntiä, mutta tällä hetkellä näin ei ole. Uusien myytyjen traktoreiden keskiteholuokka on ollut jo muutaman vuoden 120 kilowatin tuntumassa.

Koneinvestointien vähentyessä koneiden käyttöikä lähenee koneiden teknistä käyttöikää yrityksessä. Investointiajankohtaa siirretään parempiin aikoihin tai todetaan ettei koneen jäännösarvo ole riittävä koneen myymisen kannalta. Tällöin koneiden vuotuiset huolto- ja korjauskustannukset kasvavat rikkoontumistiheyden kasvaessa (Kuva 1). Laine (1998) on kuvannut uuden koneen rikkoontumistiheyttä niin, että investoidessa uuteen koneeseen on rikkoutumistiheys suuri, mutta vähenevä koneen eliniän myötä. Tällainen rikkoontumistiheys on ollut 1980–1990-luvun teknologialla yleisempää kuin nykyteknologialla. Vastaava rikkoontumistiheys nykyteknologialla on sattumanvaraista johtuen nykyteknologian kasvavista vaatimuksista ja laadun testaamisen parantumisesta. Koneen käyttöiän kasvaessa rikkoontumistiheys voi olla kasvava myös nykyteknologialla, jos sen käyttötarkoitus on samanlainen koneen käyttöiän loppuun saakka. Tämä tarkoittaa esimerkiksi maatalousyrityksen raskaisiin vetotöihin hankitun traktorin käyttötarkoituksen muuttumattomuutta käyttöiän kasvaessa, jolloin voidaan olettaa, että koneen kestävyys käyttöiän lopussa voi olla erilainen kuin alussa.

Kuva 1. Koneen rikkoontumistiheys sen eliniän aikana (Laine 1998, 14).

2.2 Taloudellinen riski ja sen lieventäminen

Koneiden ja laitteiden vuokraamisella maatalousyrittäjä voi tehostaa pääoman käyttöä. Pääomaa ei sitoudu vuokraamalla samoin kuin omistamalla. Tavallisessa maatalouskäytössä vuokraaminen voi tuottaa vähemmän alijäämää pääomankäytössä, sillä vuokraamisella vältetään kaluston arvon aleneminen, huoltokustannukset ja korkovaatimukset.

Pääoman sitominen koneisiin ja laitteisiin lisää yleensä maatalousyrittäjän velan määrää ja rahoituskuluja. Näihin sisältyy taloudellisia riskejä, jotka voivat toteutessaan vaarantaa maatalousyrittäjän maksuvalmiuden. Koneiden ja laitteiden realisoiminen on yleensä aikaa vaativa tapahtuma, jossa tuottojen menetykset voivat olla suuria. Vuokraamisella maatalousyrittäjä voi lieventää taloudellista riskiä ja parantaa yrityksensä maksuvalmiutta, jos vuotuiset käyttötunnit ovat kohtuullisia.

2.3 Nykyiset vuokraamismahdollisuudet

Suomessa maatalouskoneiden ja laitteiden vuokraaminen on alkanut vasta viime vuosina. Maatalouskoneiden vuokraaminen on keskittynyt lähinnä traktoreiden ja

kurottajien vuokraamiseen yrityksissä, joiden ydinliiketoiminta on yleensä maanrakennus- ja maatalouskonekauppa. Tällaisia yrityksiä ovat esimerkiksi honkajokinen Konevuokraamo Rentti sekä Haka-Traktori Oy Ylivieskassa ja Kempeleessä.

Traktoreiden vuokraustoiminnan on aloittanut myös maatalouskauppa Hankkija Oy, erillisellä omaan tuloslaskelmaan perustuvalla yksiköllä Hankkija Rentillä. Opinnäytetyötä varten on haastateltu konemyyntipäällikkö Antti Nikkolaa, joka toimii maatalouskonevuokrauksen kehittämistyössä.

Nikkolan (2017) mukaan Hankkija Rentillä on vuokrattavana tällä hetkellä 10 kappaletta maataloustraktoreita, joiden teholuokat vaihtelevat 130 ja 310 hevosvoiman välillä. Lisäksi vuokrattavana on 5 kappaletta maatalouskurottajia, joiden nostokorkeus ylittää 7,5 metriin. Hankkija Rentin vuokraustoiminta on koko Suomen kattava. Hankkija Rent vuokraa myös Avant-pienkuormaajia kahdeksan konekeskuksen kautta päivävuokralla. Avant-pienkuormaajien vuokraaminen on pääasiassa nettipohjaista.

Traktoreiden ja kurottajien vähimmäisvuokra-aika on kuukausi. Kuukausivuokran käyttörajoite on 200 käyttötuntia ja ylittävältä osalta veloitetaan sopimuksen mukaisesti tuntivuokraa. Jokaisen vuokrattavan koneen vuokrahinta räätälöidään erikseen ja se perustuu koneen nykyarvoon. Vuokrattavana on uusia ja käytettyjä John Deere -traktoreita, joita on saatavilla tehokkaina peruskoneina sekä varustellumpina erikoiskoneina, joiden varusteisiin kuuluu automaattiohjaus ja JD Link -tiedonkeruujärjestelmä. Lisäksi osassa traktoreista on ISOBUS-valmius.

Nikkola (2017) kertoo, että maatalouden murroksen jatkuessa uudelle viljelijäsukupolvelle koneiden vuokraaminen saattaa olla luontevampaa, sillä kotieläintilojen laajentuessa pääomaa ei haluta sitoa koneinvestointeihin. Tällä hetkellä maatalouskoneita vuokraavat pääasiallisesti urakoitsijat ja suuret karjatilat. Karjatiloilta traktori vuokrataan yleensä lietteenajoon ja säilörehun tekoon. Vuokraustoimintaa aiotaan tulevaisuudessa laajentaa myös maataloustyölaitteisiin, kuten lumenaurauskalustoon ja kylvökalustoon.

3 MAATALOUSKONEIDEN VUOKRAAMINEN ULKOMAILLA

Traktoreiden vuokraaminen Suomessa on vasta alkutekijöissään. Vuokraukseen on haettu paljon tietoa ja kokemuksia ulkomailta, joissa vuokraustoiminta on jo edistynyt (Nikkola 2017). Ulkomailta vuokraustoiminta ei rajoitu vain traktoreihin ja kurottajiin, sillä vuokrattavana on myös yleensä erilaisia perävaunuja ja työlaitteita.

3.1 Vuokraustoiminta Iso-Britanniassa

Traktoreiden vuokraaminen on Iso-Britanniassa yleistä. Vuokrattavat traktorit ovat vuokraavien yritysten nettisivujen perusteella yleensä John Deere- tai Case IH-merkkisiä, joiden teholuokat vaihtelevat 100–400 hevosvoiman välillä. Vuokraustoimintaa mainostetaan pääosin koko maata kattavana. Iso-Britanniassa traktoreita voi vuokrata lyhyemmällä vuokra-ajoilla kuin Suomessa.

Erään maatalouskoneita ja laitteita vuokraavan yrityksen nettisivuston mukaan, traktoreita vuokrataan eri vuodenaikoina eri tavoin. Marraskuun ja helmikuun välisenä aikana yli 300 hevosvoiman tuntivuokrahinta vaihtelee 21–30 puntaan tunnissa. Maaliskuusta lokakuuhun kyseisten traktoreiden hinnoittelu on ilmoitettu viikkohinnoitteluna, johon sisältyy 60 käyttötuntia. Yli 300 hevosvoimaisen traktorin viikkohinnoittelu vaihtelee 1 200 ja 1 700 punnan välillä. Tuntihinnoitteluksi muutettuna 1 200 punnan viikkovuokrahinta vastaa 60 tunnin viikoittaisella käyttömäärällä noin 20 puntaa tunnilta ja 1 700 euron viikkovuokrahinta 28 puntaa tunnilta. (MP-Hire, [viitattu 9.1.2018].)

Traktoreita, joiden teholuokka on 190 ja 220 hevosvoiman välillä, voidaan verkkosivuston mukaan vuokrata maaliskuuna ja lokakuun välisenä aikana noin 850–1100 punnan viikkohinnalla (Kuva 2). Viikkovuokrahintaan sisältyy tuolloin 60 käyttötuntia. Marraskuun ja helmikuun välisenä aikana saman teholuokan traktorin vuokrahinta alenee noin 600–700 puntaan viikossa. Vuokrahintaan sisältyy tuolloin 40 käyttötuntia viikossa, jolloin tuntivuokrahinnaksi kertyy noin 15–18 puntaa. (MP-Hire, [viitattu 9.1.2018].)

MODEL	MIN HP	MAX HP	PER WEEK (MARCH – OCT) Based on 60 Hours P/W	PER WEEK (NOV – FEB) Based on 40 Hours P/W
8370 A/P	370	400	£1,650.00	£30.00 per clock hour
8345 A/P	345	380	£1,450.00	£25.00 per clock hour
8320 A/P	320	355	£1,300.00	£23.50 per clock hour
7310	370	400	£1,275.00	£23.00 per clock hour
7290	290	320	£1,200.00	£21.00 per clock hour
7270	260	286	£1,095.00	£800.00
6250	250	285	£1050.00	£800.00
6215	215	240	£925.00	£650.00
6210	210	240	£885.00	£625.00
6195	195	220	£865.00	£600.00
6175	175	215	£795.00	£560.00
6155	155	195	£675.00	£490.00
6155M	155	175	£645.00	£450.00
6145	145	185	£635.00	£390.00
6130	130	150	£495.00	£290.00
6120	120	140	£450.00	£285.00
6120M	120	135	£395.00	£275.00

Kuva 2. Traktorien vuokrahinnoittelu eri aikaväleillä (MP-Hire, [viitattu 9.1.2018]).

Iso-Britanniassa vuokrakoneyrityksien konekapasiteetti on huomattavasti suurempi kuin Suomessa tällä hetkellä, johtuen kysynnän määrästä. Vuokraavalla yrityksellä voi olla käytössään jopa 300 traktoria ja maatalouskurottajaa, joiden lisäksi vuokratavana voi olla myös erilaisia työlaitteita. (Rowlandtractors, [viitattu 9.1.2018].)

Opinnäytetyötä varten on haastateltu sähköpostitse Iso-Britanniassa toimivan MP-Hiren toimitusjohtajaa Bryan Thomasia. Haastattelussaan Thomas (2017) kertoo, että MP-Hiren toiminta keskittyy vuokraamaan traktoreita maatalousyrityksille eri pituisilla vuokrasopimuksilla. Heinäkuuhun asti vuokrasopimuksia voidaan solmia yhden päivän pituisilla sopimuksilla, mutta heinäkuusta eteenpäin vuokrasopimukset tehdään vähintään 10 viikon pituisilla sopimuksilla. Sähköpostissa tai yrityksen verkkosivuilla ei kerrota päivävuokrauksen hinnoittelumallia eikä kaikkia tuntivuokrahintoja. Traktoreita vuokrataan yleensä 12–25 kuukauden mittaisilla vuokrasopimuk-

silla. MP-Hiren vuokrakalustoon sisältyy 175 traktoria, joista 70% ovat alle 12 kuukautta vanhoja koneita. Thomas (2017) uskoo, että traktoreiden vuokraaminen yleistyy tulevaisuudessa, sillä maatalouskoneiden hinnat kallistuvat yhä enemmän.

3.2 Vuokraustoiminta USA:ssa

USA:ssa on aloitettu tilojen välinen maatalouskoneiden ja laitteiden vuokraaminen. Vuokraustoiminta tapahtuu verkkosivuilla, jossa maatalousyrittäjät voivat vuokrata traktorin toisen käyttöön. Andrea Peterson (2016) kirjoittaa Washington Postin lehdistä artikkelissa 31 -vuotiaasta Jordan Hickelistä, joka vuokraa omia maatalouskoneitaan muille maatalousyrittäjille. Artikkelissa Hickel kertoo, että hänellä on kalustosaan kiinni miljoonia dollareita, vaikka hän käyttää suurimpia koneitaan vain kaksi kuukautta vuodessa. Kyseisenä kesänä Hickel kuljetti omistamansa CASE IH 8120 -puimurin Coloradoon ja Washingtonin osavaltioon, tarkoituksenaan vuokrata sitä muille viljelijöille MachineryLink Sharing -sivuston kautta. Hickel vuokraa puimuriaan sivustolla 1 800 dollarin päivähinnalla. Artikkelin teon aikana puimuri on jo varattuna 20 päiväksi Coloradoon ja Washingtonin osavaltioon heinäkuun aikana. Tuona aikana Hickel on saanut suoritettua ensimmäisen puintikautensa.

Petersonin (2016) mukaan MachineryLink Sharing on Kansas City yhtiön keksintö, joka luotiin vuonna 2015, tarkoituksenaan auttaa maatalousyrittäjiä ansaitsemaan rahaa vuokraamalla koneitaan ja laitteitaan toisille maatalousyrittäjille, joilla ei ole varaa ostaa niitä itselleen. Kansas City yhtiö on perustettu 15 vuotta sitten. Yhtiön liiketoiminta perustui tuolloin puimureiden myymiseen leasing -sopimuksilla.

Peterson (2016) kertoo artikkelissaan MachineryLink Sharingin puheenjohtajasta Jeff Demasta, jonka mukaan sivustolla on jo yli 1 200 käyttäjää ja vuokrattavien koneiden arvo on yhteensä kymmeniä miljoonia dollareita. Sivuston listauksen mukaan vuokrattavana on satoja erilaisia traktoreita, kylvökoneita ja puimureita ympäri maan.

Washington Postin artikkelissa Peterson (2016) kertoo myös New York University's Stern School of Businessin professori Arun Sundararajasta, joka aikoo julkaista kirjan taloudellisen hyödyn jakamisesta. Arun kertoo Petersonin haastattelussa, että

MachineryLinkin kaltaisessa lähestymistavassa muita maatalousyrittäjiä kohtaan on paljon potentiaalia. Arunin mukaan kollegalta toiselle vuokraaminen sujuu hyvin, kun käytössä on paljon varoja, joita ei hyödynnetä täydellä kapasiteetilla.

Jeff Dema kertoo Petersonin (2016) artikkelissa myös, että USA:ssa viljelijät ovat jo pitkään lainanneet tai vuokranneet maatalouskoneitaan toisille viljelijöille paikallisesti, vaikkakin aikaikkuna on lyhyt. Samalla alueella vuokraamisen haasteena on se, että viljelijät tarvitsevat yleensä koneitaan samanaikaisesti. MachineryLinkin avulla viljelijät voivat vuokrata kalustoaan laajemmalle alueelle, sillä muutamaa osavaltiota kauempana viljelijöiden sadonkorjuun ajankohta voi olla erilainen kuten myös puitavat kasvit.

4 VUOKRAAMISEN KANNATTAVUUS MAATALOUSYRITTÄJÄLLE

Maatalousyrittäjän tulee hyödyntää päätöksenteossaan erilaisia menetelmiä, joilla voidaan arvioida päätösten vaikutusta yrityksen talouteen. Päätöksenteon tukena voidaan käyttää esimerkiksi koko yritystoimintaa kattavaa liiketoimintasuunnitelmaa tai osittaistarkasteluun tarkoitettuja menetelmiä, kuten nettonykyarvo (NPV) menetelmää. Nettonykyarvomenetelmällä maatalousyrittäjä voi vertailla samalla ajanjaksolla tapahtuvien eri investointien vaikutukset yrityksen talouteen.

4.1 Nettonykyarvon määrittäminen

Opinnäytetyötä varten on tehty laskelmat, joissa pohditaan vuokrauksen kannattavuutta maatalousyrittäjän näkökulmasta. Taulukossa 1 esitetään oman ja vuokratun traktorin nettonykyarvon laskennan lähtötietoja (Taulukko 1). Laskelmissa käytetään esimerkkinä omaa käytettyä traktoria ja vuokrattua traktoria. Oma traktori, eli vaihtoehto A on esimerkkilaskelmassa hankittu sesonkiajoiksi ja sen vuotuisen käyttötuntimäärän arvioidaan olevan noin 300 tuntia. Traktori on hankittu käytettynä sesonkiajan töihin kylvömuokkaukseen ja säilörehunkuljetukseen, joten laskelmissa ei ole otettu huomioon uuden vastaavan traktorin hankintahintaa. Käytetyn traktorin hankintahinta on 70 000 euroa ja sen arvioitu jäännösarvo 8 vuoden käyttöajan jälkeen on noin 24 500 euroa. Vuotuiset muuttuvat kustannukset ovat noin 8 000 euroa, johon sisältyvät vuotuiset huoltokustannukset, poltto- ja voiteluaineet sekä arvioidut rengaskustannukset. Investoinnin korkokanta on noin 6 prosenttia.

Vaihtoehto B on vuokrattu traktori, jonka vuotuisten käyttömäärien arvioidaan maatalousyrityksessä olevan noin 300 tuntia. Maatalousyritys maksaa vuokratraktorista vain muuttuvia kustannuksia, joihin sisältyvät polttoainekustannukset ja vuokran tuntihinta 25 euroa. Vuotuisien muuttuvien kustannusten määrän arvioidaan olevan noin 13 000 euroa.

Taulukko 1. Oman ja vuokratun traktorin NPV- kaavojen lähtötiedot.

Vaihtoehto A	Oma traktori
Investoinnin hankintameno ALV 0%	70 000,00
Investoinnin arvioitu käyttöaika	8,00
Vuotuiset muuttuvat kustannukset ALV 0%	8 235,00
Arvioitu jäännösarvo ALV 0%	24 500,00
Korkovaatimus	0,06
Vaihtoehto B	Vuokrattu traktori
Investoinnin hankintameno	-
Investoinnin arvioitu käyttöaika	-
Vuotuiset muuttuvat kustannukset ALV 0%	13 260,00
Arvioitu jäännösarvo	-
Korkovaatimus	-

Taulukossa 2 esitetään vaihtoehto A:n, eli oman traktorin netto nykyarvon laskenta-kaavat. Ylimpänä taulukossa on esitetty käyttöaika vuosina, jonka laskenta alkaa investointiajankohdan jälkeen. Investointi näkyy taulukossa hankintameno - 70 000 euroa. Vuotuiset menot ovat vuotuisia muuttuvia kustannuksia, jotka on esitelty lähtötiedoissa. Viimeisenä käyttövuonna traktori myydään, jolloin jäännösarvo 24 500 tuloutetaan laskentakaavassa. Laskemalla vuotuiset tulot ja menot saadaan selville vuotuiset nettokassavirrat. Viimeisen vuoden nettokassavirta on positiivinen traktorin myynnistä johtuen. Nettokassavirta diskontataan, jolloin tulevien maksujen arvo siirretään nykypäivään. Laskelmalla diskontatut nettokassavirrat yhteen saadaan selville netto nykyarvo -105 766 euroa, eli arvio kokonaiskustannuksesta, jonka traktori koko sen käyttöiän aikana aiheuttaa. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Nettonykyarvon laskentaa maatalousyrittäjän omasta traktorista.

Vaihtoehto A									
Aikaväli vuosina	-	1	2	3	4	5	6	7	8
Hankintameno	- 70 000								
Vuotuiset menot		- 8 235	- 8 235	- 8 235	- 8 235	- 8 235	- 8 235	- 8 235	- 8 235
Jäännösarvo									24 500
Nettokassavirta	- 70 000	- 8 235	- 8 235	- 8 235	- 8 235	- 8 235	- 8 235	- 8 235	16 265
Discount	- 70 000	- 7 769	- 7 329	- 6 914	- 6 523	- 6 154	- 5 805	- 5 477	10 205
NPV	- 105 766								

Taulukossa 3 esitetään nettonykyarvon laskenta vuokratusta traktorista. Ylhäällä taulukossa esitetään vuosina aikajakso, jolloin traktori vuokrataan. Vuokratusta traktorista aiheutuu vuosittain vain muuttuvia kustannuksia eikä sillä ole hankintamenoa tai jäännösarvoa. Vuotuiset kustannukset ovat valmiiksi tasaeriä, joita vuokrauksesta aiheutuu. Nettonykyarvomenetelmässä polttoainekustannuksien ja vuokrauskulujen oletetaan pysyvän muuttumattomina, koska niiden muutoksia on vaikea arvioida pitkällä aikavälillä. Kokonaiskustannus -106 080 euroa kuvastaa vuosittaisten kustannuksien summaa, jonka traktorin vuokraaminen tällä aikajaksolla aiheuttaa. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Nettonykyarvon laskentaa vuokratraktorista.

Vaihtoehto B									
Aikaväli vuosina	-	1	2	3	4	5	6	7	8
Hankintameno	-								
Vuotuiset menot		-13 260	-13 260	- 13 260	-13 260	-13 260	- 13 260	-13 260	- 13 260
Jäännösarvo									-
Nettokassavirta	-	-13 260	-13 260	- 13 260	-13 260	-13 260	- 13 260	-13 260	- 13 260
Discount	-	-13 260	-13 260	- 13 260	-13 260	-13 260	- 13 260	-13 260	- 13 260
NPV	-106 080								

Taulukoista 2 voidaan todeta, että traktorin vuokraaminen on kokonaiskustannuksiltaan 300 vuotuisella käyttötunnilla yhtä kallista kuin omistaminen (Taulukko 2). Pääoman käytön alijäämä on vaihtoehto A:ssa -105 766 euroa, kun taas vaihtoehto

B:ssä se on -106 080 (Taulukko 3). Traktorin tuntivuokrahintaa nostettaessa 25 eurosta 30 euroon muiden muuttujien pysyessä vakiona, nousevat vuokratraktorin kokonaiskustannukset 12 000 eurolla 8 vuoden aikana. Oman traktorin jäännösarvon muuttuessa 24 500 eurosta 35 000 euroon, pienenee oman traktorin nettonykyarvo noin 99 000 euroon, jolloin ero vuokratraktorista aiheutuvaan kokonaiskustannukseen on noin 7 000 euroa.

Laskelmista voidaan päätellä, että vuokrattaessa traktoria, on käyttötuntien ja vuokrahinnan määrällä suuri merkitys vuokrauksen kannattavuuden kannalta. Traktorin vuokrahinnan noustessa 40 euroon tunnilta, kasvavat vuokratraktorin kokonaiskustannukset 8 vuoden aikana noin 36 000 euroa. Traktoreiden vuotuisen käyttötuntimäärän noustessa 400 tuntiin, on vuokrakoneesta aiheutuva kokonaiskustannus noin 23 000 euroa suurempi, kuin omasta koneesta aiheutuva kokonaiskustannus.

Teknillisten riskien toteutuminen maatalousyrityksissä lisää tarvetta äkillisille lyhytaikaisille vuokrauksille, joihin vastaaminen ei ole maatalouskoneiden vuokraamiseen perustuvan yrityksen ydinbisnestä. Tästä syystä maatalouskoneita vuokraavan yrityksen asiakkaat ovatkin yleensä pitkäaikaisia, jotka hyödyntävät vuokraamista pitkän aikavälin kannattavuuden parantamiseksi. Tällaisia maatalousyrityksiä ovat yleensä maatalousurakoitsijat ja suuret karjatilat, jotka tarvitsevat vuokrakoneita esimerkiksi rehunteon ja kevättöiden aikaan.

5 VUOKRAUSTOIMINNAN LIIKEIDEAN KEHITTELY

Opinnäytetyötä tehdään vuokraustoiminnan mahdollisuuksien selvittämisen, mutta myös vuokraustoiminnan aloittamisen näkökulmasta. Ajatus liikeideasta ja vuokraustoimintayrittämisestä on syntynyt jo aiemmin ja sen myötä opinnäytetyön yksi tavoite on kartoittaa mahdollisuuksia yrittämiselle Pohjois-Pohjanmaan alueella. Opinnäytetyön muita tavoitteita ovat vuokraustoimintaan liittyvien riskien kartoittaminen sekä niiden ehkäisemiskeinojen löytäminen. Lisäksi opinnäytetyössä on mietitty liiketoiminnan muita haaroja, kuten maatalouslaitteiden huollon ja korjaamispalveluiden tarjoamista maatalousyrittäjille.

5.1 Yrityksen taloudelliset tavoitteet

Yrityksen tulee asettaa liiketoiminnalleen tavoitteita, jotta se voi määrittää suunnan, johon yritystoimintaa tietoisesti ohjataan. Tavoitteiden saavuttamiseksi yrityksen on luotava itselleen strategia, jota noudatetaan kaikkialla yrityksen toiminnassa. Strategiaa toteutetaan liiketoimintasuunnitelman avulla, jolloin strategia voidaan viedä käytännön työtehtäviksi, toimiksi ja toimenpiteiksi. (Ryhänen 2016, 23.)

Vuokraamiseen erikoistuvan yrityksen taloudellisina tavoitteina tulee olla kannattavuus, maksuvalmius ja vakavaraisuus. Pitkän aikavälin kannattavuus kasvattaa yrityksen liikevoittoa, jolloin yrityksen maksuvalmiutta ja omavaraisuusastetta on mahdollista parantaa. Kannattavuuden parantuessa yrittäjällä on suurempi mahdollisuus saada korkoa yritystoimintaan sijoitetulle pääomalle. Yritystoimintaa aloittaessa yrityksen kannattavuus voi olla heikko matalan omavaraisuusasteen ja yritystoiminnan aloittamiseen liittyvien tekijöiden myötä.

Yrityksen vakavaraisuus kertoo, kuinka suuri osa yritykseen sidotusta pääomasta on omaa pääomaa, eli mikä on yrityksen omavaraisuusaste (Meretniemi & Ylönen 2008, 71). Vuokraustoiminnan suuren pääomatarpeen vuoksi yrityksen vakavaraisuus on yritystoimintaa aloittaessa heikko. Korkean omavaraisuusasteen omaava yritys kestää tappiollisia aikoja paremmin kuin yritys, joka rahoittaa liiketoimintaansa

runsaammin ulkoisella pääomalla, eli velalla (Meretniemi & Ylönen 2008, 71). Oma-varaisuusasteen parantuessa oman pääoman tuotto prosentti heikentyy, sillä oman pääoman osuus yritystoimintaan sijoitetusta pääomasta on yhä suurempi.

5.1.1 Yritystoiminnan riskit ja niiden lieventäminen

Yritys, jonka liiketoiminta perustuu koneiden vuokraamiseen, tarvitsee liiketoiminnan aloittamiseen valtavasti ulkoista pääomaa. Pääoman käyttöön liittyy aina riski. Rahoituksen riskejä voidaan luetella monin eri tavoin, joita ovat esimerkiksi maksuvalmiusriski, luottoriski ja markkinariski. Vuokraustoimintaan perustuvaan yritykseen kohdistuu valtava rahoitusriski jo pelkästään valtavasta pääoman tarpeesta.

Ulkoista pääomaa käyttäessä rahoittaja perii korkoa, joka on korvaus riskinottamisesta. Korkojen ja valuuttojen vaihtelut kuuluvat markkinariskeihin. Simola (2015) kirjoittaa Taloustaidon verkkosivuilla Nordean ekonomisti Pasi Sorjosesta, jonka mukaan korkotasot ovat olleet jo pitkään matalalla, mutta on odotettavissa, että EU-alueen talouden parantuessa ohjaukorko nousee. Rahoittajat reagoivat keskuspankin liikkeisiin yleensä ennemmin kuin keskuspankki lisää ohjaukorkon määrää, joka vaikuttaa yritysrahoitukseen ja näin yritysten maksuvalmiuteen.

Maatalouskoneiden vuokraaminen on kausittaista, joka tarkoittaa, että yrityksen kassavirta ei ole tasainen. Vuokrauksen sesonki alkaa huhtikuun lopulla ja päättyy syyskuun lopussa. Tämä voi luoda tilanteen, jossa yrityksen käytössä olevat varat ja rahoitusmahdollisuudet eivät riitä kattamaan lähteviä rahavirtoja, eli kuluja. Tällöin yritystä voi kohdata maksukyvyttömyys, jolloin yritystoiminta vaarantuu. Tästä syystä yritykselle on kyettävä luomaan budjetti, jolla voidaan ennustaa kassavirtojen käyttäytymistä, jolloin maksuvalmiusriskiä vastaan voidaan pyrkiä suojautumaan.

Liiketoiminnan perustuessa maatalouskoneiden vuokraamiseen, on vakuutuksien merkitys liiketoiminnan turvaamiseksi suuri. Vuokrattavilla traktoreilla tulee olla liikennevakuutus, mutta runsaan pääoman sitoutumisen vuoksi myös muut vakuutukset voivat olla tarpeen. Koneita vuokrattaessa vakuutukset koskettavat myös asiakasta.

Konevuokraamo Rentti (2017) kertoo nettisivuillaan, että vuokraava yritys ei ole vakuuttanut vuokrakalustoa, ellei sopimuksessa toisin mainita. Asiakas vastaa tarvittaessa vuokrattavan kaluston asianmukaisesta vakuuttamisesta, jos niin sovitaan. Kuljetettaessa vuokrakalustoa yrityksen toimesta asiakkaan lukuun, on yrityksellä oikeus ottaa vakuutusurva kuljetukselle asiakkaan lukuun. Kuten edellä mainitusta nähdään, on asiakkaan ja yrityksen välinen yhteisymmärrys vuokraustilanteessa välttämätön, jotta sopimuksen noudattaminen sekä ylimääräisten kustannusten välttäminen onnistuvat ongelmitta.

5.1.2 Yrityksen sijainti

Tällä hetkellä merkittävimmät maatalouskoneita vuokraavat yritykset Suomessa mainostavat palveluaan koko Suomen kattavana. Koneiden kuljetuksen kilpailun myötä rahtikustannukset ovat alentuneet. Maatalouskoneita vuokraavan yrityksen tulee valita sijaintinsa niin, että se kykenee toteuttamaan luotua strategiaa ja hyödyntämään sijainnin tuomia etuja. Mäkinen (2015) kirjoittaa, että yrityksen sijoittumiseen vaikuttavat eniten markkinoiden läheisyys, sopivan työvoiman löytyminen ja liikenneyhteydet. Lisäksi hänen mukaan yrityksen sijoittumiseen vaikuttavat vahvasti viihtyisä ja turvallinen elinympäristö sekä alueen kehittyminen kasvukeskukseksi.

Omaa yritystä perustettaessa vuokrakoneiden vuokraustoiminnan oletetaan sijoittuvan Pohjois-Pohjanmaan rannikkoalueelle Oulun ja Kokkolan väliin, josta on hyvät kulkuyhteydet pohjoiseteläsuunnassa valtatie 8 pitkin sekä itään päin suuria liikenneyhteyksiä, kuten 4 -tietä pitkin. Pohjois-Pohjanmaa on vahvaa perunantuotanto- ja karjatalousaluetta. Pohjois-Pohjanmaalta on hyvät kulkuyhteydet Keski-Pohjanmaalle ja Etelä-Pohjanmaalle, jotka ovat myös merkittävää maatalousaluetta. Yrityksen sijainti Pohjois-Pohjanmaalla voi palvella vuokrauksen tarvetta Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin alueella paremmin kuin muut tällä hetkellä toimivat vuokrayritykset.

5.2 Yrityksen muu toiminta

Vuokrakoneita vuokraavan yrityksen tulonlähteitä voivat olla myös myynti- ja korjaustoiminta, jotka parantavat yrityksen mahdollisuuksia saavuttaa sen taloudelliset tavoitteet. Maataloustraktoreiden huolto- ja korjaustoiminta on nykyisin kilpailtua liiketoimintaa, jonka aloittaminen vaatii paljon pääomaa ja osaamista. Vuokrakoneyrityksen huoltotoiminnan kannattaakin siis keskittyä huoltamaan ja korjaamaan vain vuokrattavia sekä myytäviä maatalouskoneita. Vuokrattaessa maatalouskoneita on yrityksen jälkimarkkinoinnissa kyettävä pitämään yllä tiettyä tasoa, jonka avulla voidaan luoda lisäarvoa asiakkaalle.

Maaseutuopisto Kannuksen maatalousteknologiaopettaja Juha Sämpin (2017) mukaan Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan alueella on tarvetta huoltoyritykselle, jonka pääasialliset huoltokohteet ovat maatalouslaitteet, kuten kylvö- ja maanmuokkauskoneet sekä erilaiset peräkärret. ”Maatalouden huoltopalvelu on nykyisin laaja ja se keskittyy lähinnä vain traktoreiden ja erilaisten moottorityökoneiden korjaamiseen.” kertoo Sämpi. Kannuksen maaseutuopiston ja muiden alueen koneiden huoltoon sekä korjaamiseen valmistavien koulutuksien ansiosta osaavaa työvoimaa on saatavilla. Lisäksi erilaiset oppisopimukset ja työharjoittelut on mahdollista suorittaa tällaisessa yrityksessä.

6 VUOKRAUSTOIMINNAN KYSYNTÄ KOHDEALUEELLE

6.1 Aineisto ja menetelmät

Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää maatalouskoneiden ja laitteiden vuokraamisen mahdollisuudet. Opinnäytetyötä varten kerätään informaatiota kahden erilaisen haastattelun avulla, mitkä tehdään Etelä-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan alueilla. Haastattelut tehdään vieraillemalla yksittäisissä maatalousyrityksissä, joiden oletetaan täyttävän haastatteluiden tarpeet. Haastattelut tehdään kyselynä lomakkeelle, jotka haastattelija täyttää. Lomakkeiden tiedot siirretään Excel -taulukoihin, jotta tuloksien koonti on helpompaa.

6.1.1 Vuokrattavan kaluston kokoa ja tyyppiä kartoittava tutkimus

Lomakekyselyn tarkoituksena on selvittää minkälaisia koneita ja laitteita maatalousyrittäjät ovat halukkaita vuokraamaan. Lomakekyselyssä oli mukana 4 maatalousyritystä, joiden tuotantosuuntana oli joko pelkkä maidontuotanto, yhdistetty maidon ja naudanlihantuotanto tai perunantuotanto. Lisäksi kyselyssä oli yksi koneurakoitsija, jonka päätoimeentulolähteet ovat maanrakennus- ja maatalousurakointi.

6.1.2 Vuokraustoiminnan kysyntää kartoittava tutkimus

Kysyntää kartoittavassa tutkimuksessa selvitetään, kuinka halukkaita maatalousyrittäjät ovat vuokraamaan maatalouden koneita ja laitteita. Kysyntää kartoittavaan tutkimukseen valittiin maatalousyritykset, joiden toiminta oli kehittyvää ja keskimääräistä suurempaa. Tutkimusta varten luotiin kyselylomakkeet, joiden avulla tarkoitukseni oli saada riittävää informaatiota tuloksien saamiseksi. Tutkimusta varten tehdyt haastattelut maatalousyrityksissä tehtiin täyttämällä lomakkeeseen yrittäjien vastaukset haastattelun yhteydessä. Haastattelun tavoitteena oli myös saada ai-

kaan keskustelua koneenvuokrauksen tarpeellisuudesta ja vaihtoehtoisista toimintatavoista, kuten urakoitsijan käytöstä. Tutkimuksen tulokset täytettiin Excel -taulukoihin, jolloin tulokset ovat helpommin ymmärrettävissä.

6.2 Vuokrattavan kaluston koko ja tyyppi

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että maatalousyrittäjät eivät välttämättä halua käyttöönsä uudenlaista teknologiaa traktoria vuokrattaessa. Vuokratraktorin oletetaan olevan suuritehoinen traktori, joka soveltuu raskaisiin työtehtäviin. Haastateltujen yritysten mukaan vaihteistomallin tulee olla yksinkertainen, mielellään manuaalinen. Portaaton vaihteisto koettiin keskusteluissa epäsovivaksi heidän käyttötarkoituksiinsa, sillä uuden teknologian ja merkkikohtaisten eroavaisuuksien sisäistäminen on haasteellista varsinkin, kun aikaikkuna on rajallinen.

Maatalousyrittäjien vastaukset on koottu taulukkoon 4. Tutkimuksessa kävi ilmi, että maatalousyrittäjät ovat halukkaita vuokraamaan erikseen traktorit, joissa on joko etukuormaaja tai etunostolaite, vaikka nykyisin on mahdollista yhdistää nämä varustelutasot. Kaikki maatalousyrietykset olivat valmiita vuokraamaan ainoastaan yli 200 hevosvoimaisia traktoreita. Pienemmälle teholuokalle ei koettu olevan tarvetta, sillä yritysten nykyinen konekanta sijoittui usein 150 ja 200 hevosvoiman teholuokan väliin.

Taulukossa 4 on esitetty kolme erilaista vuokrattavaa traktoria, joista kahdella ensimmäisellä traktorilla peruskoneen eroavaisuus on ainoastaan etukuormaajan ja etunostolaitteen olemassaolo. Kolmantena esitetty traktori on teholuokaltaan pienempi kuin edellä mainitut. Vasemmassa laidassa on esitetty traktoreihin saatava varustelutaso, jotka on johdettu vastaajilta saadusta informaatiosta. Prosentit kuvaavat kunkin traktorin kohdalla maatalousyrittäjien mielipidettä varustelun tarpeellisuudesta kyseisessä traktorissa.

Taulukko 4. Maatalousyrietyksien halukkuus vuokrattavien traktorien varusteisiin prosentuaalisesti.

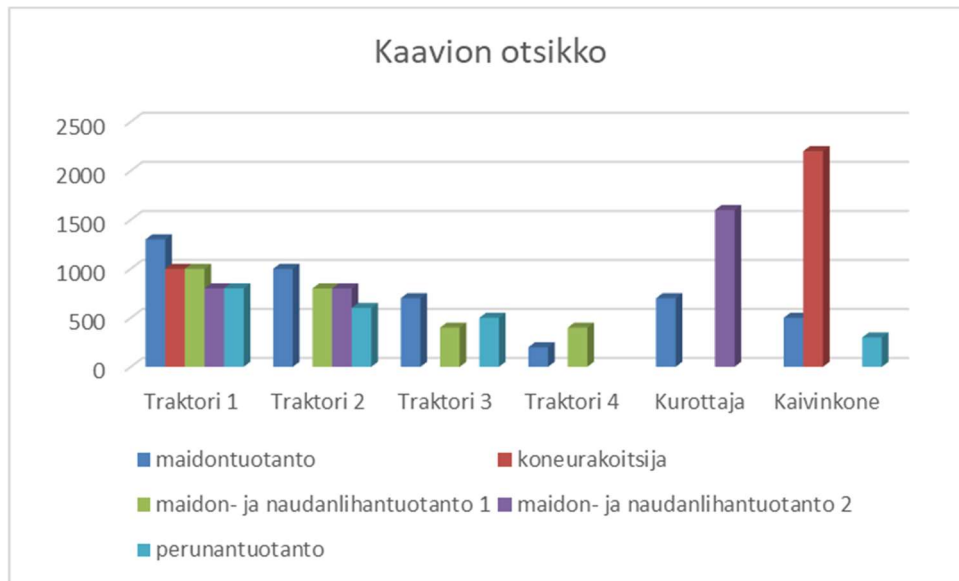
Teholuokka Varusteet	+200 hv	+200 hv	120-150hv
	Vuokratractori 1 (etunostolaite)	Vuokratractori 2 (etukuormaaja)	Vuokratractori 3
Etunostolaite	60 %		
Etuvoimanotto	60 %		
Etukuormaaja		40 %	20 %
Ajo-opastin	60 %		
Isobus valmius	40 %		
VOA 750 rpm	20 %		

Yhdessä maatalousyrietyksessä koettiin 750 rpm nopeuden voimanotto traktorin perässä tarpeelliseksi, sillä heillä oli käytössään maissinkylvökone, jonka optimikierrosnopeus saavutetaan parhaiten kyseisellä voimanotolla. Näin voidaan säästää merkittävästi traktorin polttoainekustannuksissa.

Maatalousyrietyttäjät eivät halunneet varustelutasoon lisättävän automaattiohjausta, sillä se koettiin haastavaksi nykyisessä tuotannossa. Peltolohkojen hajanaisuus ja peltojen muodot sekä koot ovat maatalousyrietyttäjien mukaan suurin tekijä, ettei automaattiohjausta haluta ottaa käyttöön. Myös uuden teknologian vaatima osaaminen koetaan haasteellisena ja turhana, sillä tarve automaattiohjaukselle ei maatalousyrietyttäjien mukaan ole riittävä heidän nykyisillä viljelykasveilla sekä -menetelmillä.

Haastatelluissa maatalousyrietyksissä traktoreiden vuotuinen käyttömäärä vaihteli suuresti. Haastatelluista yrietyksistä yhdellä tärkeimmän traktorin (tractori 1) vuotuiset käyttötunnit ylittivät 1 000 käyttötunnin rajan (Kuvio 1). Kaikilla kotieläintiloilla toiseksi tärkeimmän traktorin (tractori 2) vuotuiset käyttötuntimäärät ylittivät 800 käyttötunnin rajan. Kahdella haastatellulla maatalousyrietyksellä on käytössään kurottaja, joista toisella vuotuinen käyttötuntimäärä on yli 1 500 tuntia, vaikka käytössä on itselastaava seosrehuvaunu.

Kuvio 1. Haastateltujen maatalousyriksien merkittävimpien koneiden vuotuisia käyttötuntimääriä.

Haastateltavien maatalousyriksien traktorit ovat käyttöikänsä vanhoja. Kahdessa haastateltavassa maatalousyriksessä traktoreiden keski-ikä on noin 12 vuotta. Haastattelun perusteella voidaan todeta, että mitä korkeampi käyttöaste haastateltujen yritysten traktoreilla on, sitä korkeamman käyttöiän ne omaavat.

6.3 Vuokraustoiminnan kysyntä

Haastattelu tehtiin 12 eri maatalousyrikseseen, joissa tuotantosuunta oli joko maidontuotanto, naudanlihantuotanto, kasvinviljely tai koneurakointi. Volyymihaastattelussa selvitettiin maatalousyrittäjien halukkuutta vuokrata ensimmäisen haastattelun perusteella valikoituja traktoreita, joiden vähimmäisvuokra-aika oletetaan olevan yksi kuukausi 5 000 euron kuukausihinnalla sisältäen 200 käyttötuntia. Ylimääräisistä tunneista veloitetaan tuntivuokra, jonka oletetaan olevan 25–30 euroa.

Haastattelussa kävi ilmi, että traktorin vuokrauksen halukkuus ei ole sidoksissa yrityksen toiminnan laajuuteen. Pinta-alaltaan suuret maatalousyriksykset ovat voineet panostaa yhteistyöhön ja urakoitsijan käyttöön, joka näkyy yritysten traktoreiden

vuosittaisissa käyttötuntimäärissä. Haastatelluissa maatalousyrittäjien käytettävien traktoreiden käyttöiät olivat korkeat. Vain harvalla maatalousyrittäjällä oli käytössään alle 5 vuotta vanha traktori. Maatalousyrittäjien mukaan teknologian ei silti ole annettu vanhentua tilatasolla, sillä ne sopivat edelleen käyttötarkoitukseensa. Uudelle teknologialle ei traktoreissa koettu olevan käyttötarvetta, sillä käytettävissä olevat koneet ja laitteet soveltuvat tämänhetkisille traktoreille. Esimerkiksi Isobus-ohjauksen kaltaiselle teknologialle ei haastattelujen mukaan yrityksissä tällä hetkellä ja lähitulevaisuudessa ole käyttötarvetta.

Taulukosta 5 voidaan päätellä, että maatalousyrittäjien käytettävien traktoreiden vuotuisten käyttötuntien määrä vaihtelee yritysten välillä paljon, johtuen yhteistyön ja urakoitsijan käyttämisen määrästä. Lisäksi maatalousyrittäjien osaprosessien erilaiset toiminnot voivat vaikuttaa käyttötuntimääriin paljon.

Taulukko 5. Haastattelussa mukana olleiden maatalousyrittäjien traktoreiden vuotuisia käyttötuntimääriä.

	Pinta-ala ha	traktori 1 h/vuosi	traktori 2 h/vuosi	traktori 3 h/vuosi	traktori 4 h/vuosi
Naudanliha	125	500	500	500	
Naudanliha	100	1 000	800		
<u>Yhd. Maito ja naudanliha</u>	160	900	800	700	700
<u>Perunan- ja viljanviljely</u>	190	1 000	800	600	
Maidontuotanto	70	700	400	400	250
Maidontuotanto	60	1 000	700		
<u>Maidontuotanto</u>	86	1 500	250		
Sianlihantuotanto	210	700	500	400	400
Sianlihantuotanto	141	600	600	200	100
Koneurakointi ja kasvinviljely	44	1 200	800		
<u>Maidontuotanto</u>	60	500	500		
<u>Maidontuotanto</u>	250	1 000	600		

Haastattelu tehtiin maatalousyrittäjien kanssa siten, että maatalousyrittäjät vastasivat ensin taustakysymyksiin, jonka jälkeen he vastasivat halukkuuteensa vuokrata esitetyjä maatalouskoneita asteikolla 1–5 olettaen, että arvo 1 vastaa ei halukkuutta ja arvo 5 korkeaa halukkuutta vuokrata. Arviointi 1–5 koettiin haastattelussa helpommaksi arviointimenetelmäksi, kuin esimerkiksi prosentuaalinen merkitsemistapa. Tulokset on esitetty taulukossa 6 siten, että vasemmassa laidassa on esitetty maa-

talousyrityksen tuotantosuunta ja pinta-ala hehtaareina ja sarakeotsikkoina ensimmäisen aineiston mukaan ratkenneet traktorikoot. Haastattelun tulokset on esitetty jokaisen koneen kohdalla yrityksittäin. Tuloksia vertailemalla voidaan päätellä, että ainoastaan yksi haastatelluista maatalousyrityksistä on täysin halukas (asteikko 5) vuokraamaan esiteltyjä maataloustraktoreita. Tuloksista voidaan myös todeta, että haastatelluista maatalousyrityksistä neljä ovat melko halukkaita (asteikko 4) vuokraamaan käyttöönsä maataloustraktoreita. Loput haastatteluun osallistuneista maatalousyrityksistä olivat joko valmiita vuokraamaan traktorin erityistapauksessa (asteikko 3 ja 2) tai eivät olleet halukkaita vuokraamaan niitä ollenkaan. Haastattelun tuloksista voidaan myös todeta, että kukaan ei ollut halukas vuokraamaan pienintä esimerkkitraktoria.

Taulukko 6. Maatalousyrittäjien halukkuus vuokrata esitettyjä traktoreita asteikolla 1–5.

Tuotantosuunta	Pinta-ala ha	+200 hv Vuokratractori 1 (etunostolaite)	+200 hv Vuokratractori 2 (etukuormaaja)	120-150hv Vuokratractori 3
Naudanliha	125	1	1	
Naudanliha	100	1	1	
<u>Yhd. Maito ja naudanliha</u>	160	4	1	
<u>Perunan- ja viljanviljely</u>	190	1	4	
Maidontuotanto	70	1	3	
Maidontuotanto	60	1	1	
<u>Maidontuotanto</u>	86	1	5	
Sianlihantuotanto	210	1	1	
Sianlihantuotanto	141	1	2	
Koneurakointi ja kasvinviljely	44	1	2	
<u>Maidontuotanto</u>	60	4	1	
<u>Maidontuotanto</u>	250	1	4	

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Maatalouden toimintaympäristön muutos pakottaa maatalousyrittäjät etsimään keinoja kustannusrakenteen alentamiseksi yrityksissä. Kilpailuedun saavuttaminen vaatii kustannusjohtajuutta ja panoksien muuttamista tuotoksiksi entistä tehokkaammin. Tällaisen kilpailustrategian toteuttaminen vaatii lisääntyvää pääoman käyttöä, jolloin pääomalla voidaan korvata työtä. Käytännössä tämä tarkoittaa etenkin peltoviljelyssä investointeja uusiin koneisiin ja laitteisiin, jolloin pääomaa sidotaan pitkälle aikavälille. Vaihtoehtokustannuksena tällaisille investoinneille voidaan pitää urakointi- tai vuokrauspalvelun käyttämistä, jolloin investointeihin liittyviä riskejä voidaan ehkäistä.

Maatalouskoneiden vuokraaminen on Suomessa vielä uusi liiketoiminnan ala, jollaiselle ei ennen ole ollut tarvetta. Uuden teknologian korkea hinta pakottaa maatalousyrittäjät miettimään muita vaihtoehtoja koneiden omistamiselle. Vaihtoehtoina voivat olla esimerkiksi yhteiskoneet tai traktorin vuokraaminen ulkopuoliselta yritykseltä, jolloin maatalousyrityksen teknillisiä riskejä voidaan välttää. Opinnäytetyössä selvitettiin, minkälaisia maataloustraktoreita maatalousyrittäjät ovat halukkaita vuokraamaan ja kuinka paljon. Haastattelut tehtiin Pohjois-Pohjanmaan alueella, joten opinnäytetyön painopiste siirtyi kyseiselle alueelle. Tulokset antavat myös kuvan valtakunnalliselta tasolta, sillä haastattelut tehtiin pääasiassa kehittyviltä maatalousyrityksiltä.

Opinnäytetyön tuloksien perusteella suurin osa maatalousyrittäjistä ei ole vielä halukas vuokraamaan maataloustraktoreita, sillä he kokevat urakoitsijan käytön kannattavammaksi yritystoiminnalleen, sillä näin he vapauttavat käyttöönsä lisää työvoimaa, jolloin yrittäjät voivat keskittyä ydinliiketoimintaansa. Opinnäytetyöhön tehtyjen haastattelujen mukaan tällä hetkellä maataloustraktoreiden pääasialliset vuokraajat ovat maatalouskoneurakoitsijat sekä suuret maatalousyritykset, jotka vuokraavat traktorin yleensä lietteenlevitykseen ja säilörehuntekoon.

Tulevaisuudessa tarve maatalouskoneita vuokraaville yrityksille lienee kuitenkin suurempi, sillä yritykset keskittyvät enemmän ydinliiketoimintaansa ja ulkoistavat toimintojaan, jolloin vuokraaminen voi olla erittäin kannattavaa esimerkiksi maatalouskoneurakoitsijoille ja maatalouskoneyhtymille. Maatalouskoneita vuokraavan

yrityksen liiketoiminta ei välttämättä voi perustua pelkästään vuokraustoimintaan, sillä tällöin kassavirta on liian epätasainen Suomen kasvukauden lyhydestä johtuen. Vuokraustoimintaan voi olla hyvä liittää esimerkiksi maatalouskonehuolto- ja myyntitoimintaa, sillä tällöin pääoman käyttöä vuokrattavilla sekä myytävillä maatalouskoneilla voidaan tehostaa.

8 LÄHTEET

- Konevuokraamo Rentti. Ei päiväystä. Vuokrausehdot. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 4.12.2017]. Saatavana: <http://www.rentti.com/doc/Rentti%20-%20vuokrausehdot.pdf>
- Laine, A. 1998. Konekustannusten alentaminen maatalouskoneiden käyttöikää pidentämällä. Helsinki: Työtehoseura ry.
- Lehtinen, J. 2015. Traktoreiden rekisteröinnit pudonneet viidenneksen. [Verkkolehdiartikkeli]. Maaseudun Tulevaisuus. [Viitattu 6.1.2018]. Saatavana: <http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/traktoreiden-rekister%C3%B6innit-pudonneet-viidenneksen-1.114155>
- Meretniemi, I & Ylönen, H. 2008. Yrityksen perustajan käsikirja. 1. p. Helsinki: Otava
- MP-Hire. Ei päiväystä. John Deere 2017 Price List. [Verkkosivu]. [Viitattu 9.1.2018]. Saatavana: <http://www.mp-hire.com/john-deere-tractors/>
- Mäkinen, P. 31.5.2005. Markkinoiden läheisyys ja sopiva työvoima vaikuttavat eniten yritysten sijoittumiseen. [Verkkosivu]. Tilastokeskus. [Viitattu 10.1.2018]. Saatavana: http://www.tilastokeskus.fi/tup/kuntapuntari/kuntap_1_2005_alueiden_kilpailukyky.html
- Niittymaa, V. 2017. Traktorikaupan ovi ei juuri narahda- syyskuu oli ennätysheilainen. [Verkkajulkaisu]. Maaseudun tulevaisuus. [Viitattu 22.1.2018]. Saatavana: <http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/artikkeli-1.209316>
- Nikkola, A. 2017. Konemyyntipäällikkö. Hankkija Oy. Haastattelu 10.11.2017.
- Niskanen, J & Niskanen, M. 2007. Yritysrahoitus. 5. uud. p. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Peterson A. 2016. Meet the site that is like Uber- but for tractors. [Verkkolehdiartikkeli]. Washington Post. [Viitattu 15.12.2017]. Saatavana: https://www.washingtonpost.com/news/the-switch/wp/2016/05/06/meet-the-site-that-is-like-uber-but-for-tractors/?tid=sm_tw&utm_term=.582db3336549
- Rowlandtractors. Ei päiväystä. Tractor, Handler and Machinery Hire. [Verkkosivu]. [Viitattu 9.1.2018]. Saatavana: <http://www.rowlandtractors.co.uk/hire.html>
- Ryhänen, M. 2016. Tuotannon suunnittelu ja informaation hankinta. Teoksessa: M. Ryhänen & T. Sipiläinen (toim.) Maatalousyrityksen johtaminen ja tuotannon

suunnittelu. Luonnos 2/2016. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu. Opetusmoniste, 119-171. Julkaisematon.

Simola, U. 2015. Kauanko vielä viipyy korkokäännö. [Verkojulkaisu]. Taloustaito. [Viitattu 23.1.2018]. Saatavana: <https://www.taloustaito.fi/Saasto-laina/Lainat/Kauanko-viela-viipyy-korkokaanne/>

Sämpi, J. 2017. Maatalousteknologiaopettaja. Keski-Pohjanmaan maaseutuopisto Kannuksen yksikkö. Haastattelu.

Thomas, P. 20.12.2017. Toimitusjohtaja. MP HIRE LTD. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Otto Hihnala.